

QUIZ – KORSVÄGAR

Mänsklighetens historia är ett myller av platser där vi mötts - förhandlat, umgåtts, bråkat och utbytt idéer. Utställningen Korsvägar gör nedslag på några unika platser i världen och tar upp gemensamma mänskliga frågor genom museets föremål.

Korsvägar

1. Titta på kartan på väggen. Vilken del av världen handlar den här delen av utställningen om?

- a) Asien
- b) Nordamerika
- c) Australien

Till läraren:

- Kartan på väggen visar sidenvägarna mellan Kina och Mellanöstern.
- Siden/silke var en av många varor som handlades längs vägarna, därav namnet.
- I montern här intill hänger en rock gjord av siden som ni kan visa för eleverna
- Sidenvägarna var som störst i ungefär 2000 år, fram till 1500-talet. Då ersattes alltmer världshandel av sjöfarten samt att Europa fick en större roll i världsekonomin i och med koloniseringen av Amerika.

2. Vad är gemensamt för föremålen i den här montern?

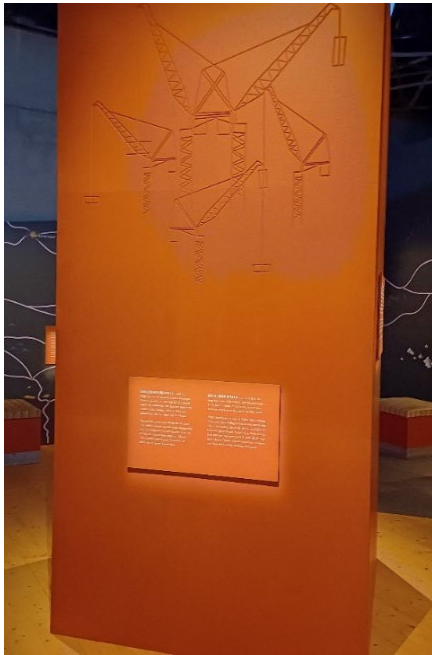
- a) De är varor som handlats och spridits via Sidenvägarna
- b) De är stöldgods som har plundrats av europeiska kolonialmakter
- c) De är religiösa föremål inom Islam

Till läraren:

Föremålen i montern har handlats eller spridits längs sidenvägarna. Några exempel:

- Stigbygeln – används vid ridning, uppfanns i Indien eller Kina vid 200/300 e.Kr. kom till Europa ca 1000 år senare.
- Silkesmaskar – användes i Kina för att producera silke/siden, som var en viktig handelsvara
- Statyn på Buddha – statyer var ett bra sätt att sprida religion

3. Vad handlar den här delen av utställningen om?

- a) Om hur Saudiarabien blev ett rikt land genom olja
- b) Om hur moskén Hagia Sofia i Istanbul byggts om genom historien
- c) Om hur staden Mecka är en korsväg för världens muslimer

Till läraren:

- Den här delen av utställningen handlar om Mecka och om Islam.
- Mecka ligger i Saudiarabien och är en helig stad inom Islam.
- Muslimer ska vid bön vara vända mot Mecka.
- Alla muslimer som har möjlighet ska helst en gång i livet göra en resa till Mecka, en så kallad hajj.
- Mecka förenar muslimer världen över.
- Islam har influerat många kulturer, tex i mellanöstern, Centralasien och Indonesien.

4. Vilket språk står skrivet på de här föremålen?

- a) Persiska
- b) Dari
- c) Arabiska

Till läraren:

Alla föremålen har arabiska skrivna på sig.

- Arabiska är bönespråk för 1,5 miljarder muslimer, spridda över hela världen.
- Arabiska är ett av FN:s sex officiella språk.
- Arabiska var vetenskapens/filosofins språk mellan ca 800 - 1300-talet.
- Många svenska eller engelska ord kommer från arabiska, tex algebra, gitarr, giraff, kaffe.
- Är det någon i klassen som kan läsa texten på föremålen? Cirka 6 % av Sveriges befolkning har en koppling till arabiska språket.

- Till läraren:**

Helst ska alla muslimer någon gång i livet resa till Mecka

- Zamzam-vatten som används vid ritualer
- Bönematta och kompass
- Huvudduk

6. Vilken del av världen handlar det här rummet om?

- a) Kongo
- b) Madagaskar
- c) Sydafrika

Till läraren:

Det här rummet handlar om området runt Kongofloden, dess kultur och religion och hur det förändrades i mötet med kristendomen.

Enligt kongolesisk kultur och tro symboliserar det svarta cirkulära golvet livets gång.

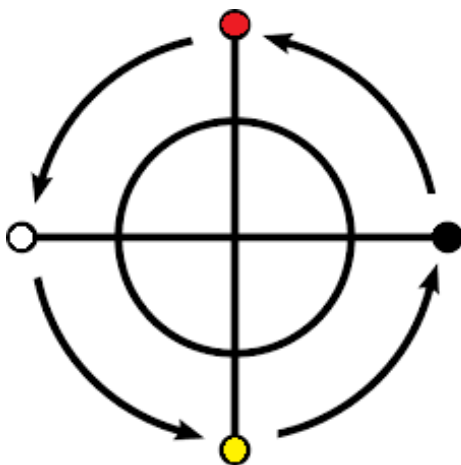
Under spegelgolvet finns andarnas värld och vi befinner oss uppe i de levandes värld.

En stor flod skiljer de levande från de döda, kanske är det Kongofloden.

Varje monter har en färg som symboliserar ett stadie i livet:

- Svart – livets födelse
- Rött – livets mitt, här har du kompetens och kanske bildat familj, kanske är du en ledare.
- Vitt – livets slut, vitt symboliserar döden och sorg
- Gult – andarnas värld

Det här trossystemet kallas Dikenga och cirkeln med fyra färger kallas Dikenga-kors.

**7. Titta på korset och läs om det i skärmen.
Vad användes korset till?**

- a) Att ge goda skördar
- b) Att ge lycka i jakt
- c) Att förhindra sjukdomar

Till läraren:

- Korsets utseende och funktion är en blandning mellan kongolesiska trossystem och kristendomen.
- Kristendomen kom till området runt Kongo-floden via portugiserna på 1400-talet.
- Med tiden trycktes inhemsk kultur/religion bort och kristendomen tog över allt mer.
- Under 1600-talet blev området runt Kongo-floden centrum för den transatlantiska slavhandeln.
- Många svenskar var aktiva i Kongo under 1800/1900-talet som missionärer, militärer, kaptener, m.m.
- Idag har alla en bit av Kongo i sina fickor – be eleverna gissa? Ädelmetaller i telefoner såsom Kobolt, Tenn, Tantal och Volfram.

8. Den här delen av utställningen handlar om demokrati. Titta på montrarna med krokodiler och läs texten. Hur är krokodilen en symbol för demokrati?

- a) Alla krokodiler är lika mycket värda
- b) Krokodilen är mäktig och kan förgöra politiska motståndare
- c) Krokodilens huvud och svans måste nå en kompromiss.

Till läraren:

- Demokratiska principer har funnits i många kulturer genom historien.
- I Papua Nya Guinea används krokodilen som en metafor för beslutsfattande.
- De styrande symboliserar huvudet, oppositionen symboliserar svansen.
- Huvudet och svansen måste nå en kompromiss för att samhället ska fungera. Krokodilen kan inte gå åt olika håll utan åt samma alltså måste vi enas och kompromissa vilken väg som ska tas.
- Papua Nya Guinea har många demokratiska problem och är ett av världens värsta länder när det gäller mäns våld mot kvinnor.
- Kan eleverna hitta på egna djur som metafor för demokrati?

9. Vad handlar den här målningen om?

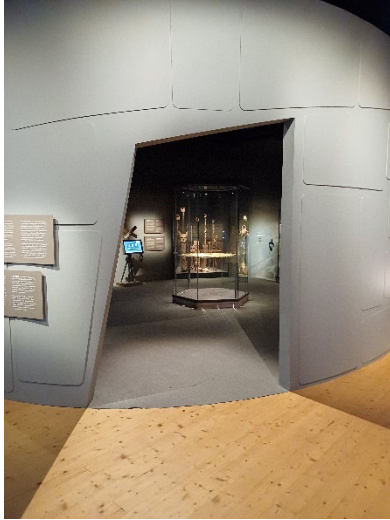

- a) Donald Trumps väg till makten
- b) Sveriges övergrepp mot samer
- c) Kritik mot köttkonsumtion

Till läraren:

- Tavlan är målad av Anders Sunna, som själv är same.
- Mannen på bilden är en landshövding i norra Sverige.
- Politikern var med och fattade ett beslut om att dra ett stängsel genom ett område som försvårar samernas renskötsel.
- Döds skallarna i målningen representerar rasbiologiska undersökningar av samerna.
- Fråga eleverna – vad har den här målningen med demokrati att göra? Exempelvis: yttrandefrihet, jämlikhet mellan majoriteten och minoriteter, folkvalda som tar beslut

10. Vilken del av världen handlar det här rummet om?

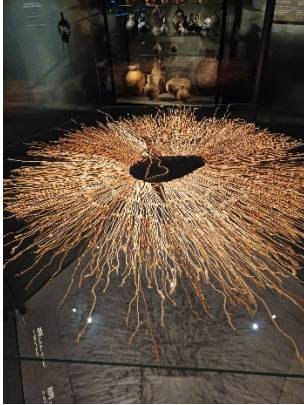

- a) Sydamerika
- b) Indien
- c) Australien

Till läraren:

- Det här rummet består av föremål från kulturer som fanns i området där Peru och Chile idag ligger.
- Den mest kända kulturen är Inka-riket.
- Föremålen är från tiden innan spanjorernas ankomst, dvs före 1500-talet.
- Inka-riket och andra kulturer utplånades av spanjorerna, främst via sjukdomar.
- Många av föremålen här inne kommer från gravar och har bevarats tack vare det torra klimatet i Sydamerikas öknar.

**11. Det här föremålet kallas för khipu och är en sorts skrift.
Titta på filmen eller läs i skärmen. Vad var en quipucamayoc?**

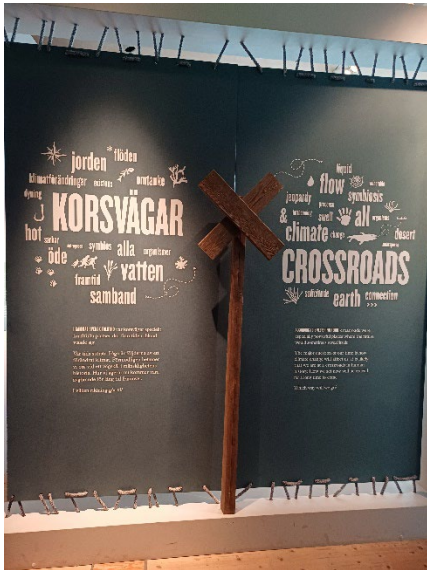

- a) En person som kunde räkna och läsa khipus
- b) En person som tillverkade khipus
- c) En person som klädde sig i flera khipus och dansade

Till läraren:

- Föremålet kallas för en khipu och är ett slags skriftspråk.
- Trådarna och knutarna fungerar som "bokstäver" eller "siffror".
- Man läser den genom att använda fingrar och ögon.
- Ingen vet vad det står här, språket utplånades av spanjorerna.
- Spanjorernas beskrivningar från 1500-talet tyder på att det här var en slags skrift.
- Fråga eleverna – varför tror ni att ingen kan tyda Khipun idag?

12. Vad handlar det blå temat om?

- a) Klimatförändringar och migration
- b) Att färdas över världens hav
- c) Plastföroreringar i haven

Till läraren:

- Det här temat handlar främst om klimatförändringar och migration.
- Rummet till vänster handlar om bristen på vatten.
- Rummet till höger handlar om för mycket vatten, tex stigande havsnivåer

13. Vilket ursprung har dessa saker i denna monter?

- a) Migranter som försökt ta sig in i USA via Mexiko
- b) Spanska äventyrare som försökt nå Sydpolens center
- c) Amerikanska turister på väg till Mexiko.

Till läraren:

- De här vattenflaskorna och de handbroderade dukarna har hittats i Sonoraöknen i gränsområdet mellan Mexiko och USA.
- De är kvarlämnade av migranter som försökt ta sig in i USA.
- Många dör pga vattenbrist eller genom att dricka förorenat vatten. Varje år dör flera hundra människor när de försöker migrera till USA. De vanligaste dödsorsakerna var utmattning, törst och uttorkning till följd av den extrema hettan, liksom drunkning vid försök att korsa Rio Grande.
- De broderade dukarna innehåller lyckönskningar, kanske från familjemedlemmar.

14. Varför tror ni att svärderna är placerade under golvet?

- a) De symboliserar stigande havsnivåer
- b) Enligt traditionen sänks ett svärd till botten för varje haj som fångas
- c) De är spöksvärd som kan blanda besökare om de är i ögonhöjd

Till läraren:

Vi har placerat dessa svärd lågt för att symbolisera de stigande havsnivåer som just nu sker i världen på grund av växthuseffekten. Prognosen för havsnivåhöjningar är att vi år 2100 har mellan 28 - 101 cm högre havsnivåer.